

Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Університет менеджменту освіти НАПН України
Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Запорізький національний університет
Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут»
Національний університет цивільного захисту України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені М. В. Остроградського
Херсонська академія неперервної освіти

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових статей

Суми – 2026

УДК 378.046-021.68:[37.091.12-051:005.336.2] I-66

*Рекомендовано до друку Вченою радою
КЗ Сумський інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 8 від 29.05.26 р.)*

Редакційна колегія:

С.М. Грицай – кандидат педагогічних наук, доцент
О.В. Гузенко – кандидат педагогічних наук, доцент
Г. Л. Єфремова – кандидат педагогічних наук, доцент
І. Я. Жорова – доктор педагогічних наук, професор
О.М. Ключко – кандидат педагогічних наук, доцент
Н. К. Куриш – кандидат педагогічних наук, доцент
С.М. Луценко – кандидат наук з державного управління, доцент
Д.М. Пінчук – кандидат наук з державного управління, старший викладач
О.М. Рудь – кандидат філологічних наук, доцент
Л.О. Семеновська – доктор педагогічних наук, професор
В. О. Шведун – доктор наук з державного управління, професор

Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2026. 499 с.

У збірнику представлено наукові статті учасників Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти», що розкривають сучасний стан та перспективи розвитку компетентнісного підходу у системі освіти України; методологічні та методичні основи впровадження компетентнісного підходу у післядипломній освіті; роль та місце інформаційних технологій у системі розвитку професійної компетентності педагога в умовах післядипломної освіти; інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах інклюзивної та безбар'єрної освіти; науково-методичний супровід формування та розвитку особистісно-професійної компетентності керівників закладів освіти; компетентнісний підхід у НУШ: креативність, практичні вміння, навчання впродовж життя; безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки; особливості психологічної підтримки та формування навичок резильєнтності (стресостійкості) у суб'єктів освітнього середовища.

Конференція проводиться за ініціативою кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту КЗ Сумський ОІППО з метою обговорення проблем розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти у контексті інноваційного розвитку державних інституцій та українського суспільства.

Наукові статті розміщено в авторській редакції.

Костенецька Ірина Компетентнісний підхід у викладанні географії в умовах нової української школи.....	116
Костенко Ольга Компетентнісний підхід у сучасній системі освіти України.....	122
Липчанко-Ковачик Оксана, Сергієнко Анастасія Bilingual school teacher: competences and roles	130
Максименко Ельвіра Використання мнемотаблиць у роботі з дітьми старшого дошкільного віку	132
Нагірняк Володимир Про способи, прийоми та методи організації дослідницької діяльності здобувачів освіти на уроках інтегрованих курсів предметів природничої освітньої галузі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій	137
Павленко Ірина Предметно-методична компетентність вчителя інформатики...	142
Полятикіна Тетяна Компетентнісний підхід у дії, формування екологічної свідомості гуртківців через практичну діяльність	146
Руденко Юлія Розвиток критичного мислення дошкільників засобами STREAM-освіти	151
Федунович-Швед Оксана Активізація лексичних знахідок Миколи Лукаша на уроках української мови в контексті формування мовної компетентності здобувачів освіти.....	154

РОЗДІЛ 4

Роль та місце інформаційних технологій у системі розвитку професійної компетентності педагога в умовах післядипломної освіти

Боднар Оксана, Спольська Олена Підготовка менеджера освіти нового покоління в умовах компетентнісної парадигми як драйвер якості освітніх систем..	160
Варга Леся, Гарапко Мар'яна Використання штучного інтелекту у формуванні комунікативної компетентності здобувачів освіти під час вивчення іноземної мови..	163
Даценко Владислав Цифровий публічний маркетинг в умовах реалізації державної інформаційної політики.....	168

самоменеджменту та готовності до навчання впродовж життя. Особливого значення набуває здатність менеджерів працювати в умовах цифровізації, інформаційного перевантаження та постійної трансформації освітнього середовища. Отже, підготовка менеджерів нового покоління на засадах компетентнісної парадигми виступає стратегічною умовою підвищення якості освіти, розвитку людського капіталу та модернізації системи управління освітою.

Список використаних джерел

1. Горошкіна О. М. Урок у компетентнісній парадигмі сучасного освітнього процесу. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2020. №2(333). С. 22–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720855>

2. Кот М., Альхімович О. Управління змінами, прокачування лідерства та бачення стратегії – основні компетенції для сучасного керівника. Чи потрібно вкладатися у розвиток менеджерів та які форми навчання обрати? Forbes Ukraine. 2023. URL: <https://forbes.ua/leadership/yaki-navichki-neobkhdno-rozvivati-menedzheram-shchob-vistoyati-pered-viklikami-neviznachnosti->

3. Мієр Т. І. Сутність освітніх парадигм і поліпарадигмальних проявів у багатовимірній педагогічній реальності та особистісній самореалізації студентів під час е-навчання. Педагогічна освіта: теорія і практика, 2020. №34 (2). с. 73-82. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/278>

4. Язловецька О. В. Компетентнісний підхід як основа реформування освітнього процесу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2022. №206. С. 247–253. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1347>

5. Chen A. M. H., Kleppinger E. L., Churchwell M. D. et al. Examining Competency-Based Education Through the Lens of Implementation Science: A Scoping Review. American Journal of Pharmaceutical Education. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ajpe.2023.100633>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0002945923045989>

6. Miglani S., Verma V., Agrawal M. et al. Competency-based learning as a framework for holistic development of 21st century learners in school education. Discover Education. 2026. DOI: <https://doi.org/10.1007/s44217-026-01268-5> URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s44217-026-01268-5?utm>

**Варга Леся,
Гарাপко Мар'яна,
Мукачєво**

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Автор піднімає питання використання інструментів штучного інтелекту у процесі формування комунікативної компетентності здобувачів освіти під час вивчення іноземної мови. У статті розглянуто дидактичний потенціал генеративного штучного інтелекту для розвитку

мовленнєвих умінь, персоналізації навчання, створення комунікативних ситуацій та організації самостійної роботи студентів. Окреслено переваги й ризики застосування таких технологій у мовній освіті, зокрема проблему академічної доброчесності, критичного мислення та ролі викладача в умовах цифровізації освітнього процесу.

Ключові слова: *штучний інтелект, іноземна мова, комунікативна компетентність, цифрові технології, генеративний ШІ, мовна освіта, професійна компетентність педагога.*

Сучасна система освіти розвивається в умовах інтенсивної цифровізації, що зумовлює потребу в оновленні методів, форм і засобів навчання іноземних мов. Особливої актуальності набуває питання використання інструментів штучного інтелекту, які дедалі активніше інтегруються в освітній процес і змінюють традиційні підходи до організації навчальної діяльності. У контексті післядипломної освіти та професійного розвитку педагогів означена проблема має особливе значення, адже сучасний викладач іноземної мови має не лише володіти фаховими знаннями, а й бути здатним ефективно використовувати цифрові ресурси для розвитку особистісно-професійної компетентності. Як зазначає ЮНЕСКО, розвиток цифрової та ШІ-компетентності педагогів є важливою умовою відповідального використання технологій в освіті [3].

Актуальність дослідження зумовлена тим, що формування комунікативної компетентності здобувачів освіти потребує створення автентичного або наближеного до автентичного мовного середовища. У традиційній аудиторній практиці викладач не завжди має достатньо часу й ресурсів для індивідуалізації навчання, моделювання різноманітних мовленнєвих ситуацій, оперативного надання зворотного зв'язку та адаптації завдань до рівня кожного студента. Інструменти штучного інтелекту частково компенсують ці обмеження, оскільки дають змогу швидко генерувати навчальні матеріали, створювати діалоги, рольові ситуації, вправи на лексику й граматику, приклади письмових висловлювань, запитання для дискусії та індивідуальні траєкторії навчання. Згідно з рекомендаціями ЮНЕСКО, генеративний штучний інтелект може бути використаний в освіті лише за умови педагогічно обґрунтованого, прозорого та етичного застосування [2].

Метою статті є обґрунтування дидактичного потенціалу штучного інтелекту у формуванні комунікативної компетентності здобувачів освіти під час вивчення іноземної мови та визначення основних напрямів його ефективного й етичного використання в освітньому процесі.

Комунікативна компетентність у навчанні іноземної мови розглядається як інтегрована здатність особистості ефективно використовувати мовні, мовленнєві, соціокультурні, прагматичні та стратегічні знання в реальних або змодельованих ситуаціях спілкування. Вона охоплює не лише знання лексико-граматичної системи мови, а й уміння доцільно добирати мовні засоби відповідно до мети, ситуації, адресата й культурного контексту

комунікації. Такий підхід узгоджується із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, де мовна компетентність розглядається через діяльнісний підхід, тобто через здатність особистості діяти в різних комунікативних ситуаціях [1]. У вітчизняній методиці навчання іноземних мов також наголошується на комплексному характері іншомовної комунікативної компетентності та необхідності поєднання мовного, мовленнєвого, соціокультурного й навчально-стратегічного компонентів [5].

У цьому контексті штучний інтелект може виконувати кілька важливих дидактичних функцій. По-перше, він може бути інструментом створення навчального контенту. Викладач має змогу використовувати генеративні моделі для підготовки діалогів, текстів, ситуацій для рольових ігор, лексичних вправ, завдань на трансформацію речень, комунікативних карток, тем для обговорення та прикладів письмових робіт. Наприклад, під час вивчення теми «Професійна комунікація» інструмент штучного інтелекту може згенерувати ситуації ділового листування, телефонної розмови, співбесіди або короткої презентації, адаптовані до рівня володіння мовою здобувачів освіти. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям відкритої освіти, де цифрові ресурси розглядаються як засоби розширення доступу до навчального контенту та індивідуалізації освітньої діяльності [6].

По-друге, штучний інтелект може використовуватися як засіб індивідуалізації навчання. У групах, де студенти мають різний рівень мовної підготовки, викладачеві складно одночасно забезпечити диференційовані завдання для всіх учасників освітнього процесу. Генеративні інструменти дають змогу швидко створювати варіанти завдань різної складності, спрощувати або ускладнювати тексти, добирати додаткові вправи для студентів, які потребують підтримки, або пропонувати розширені завдання для сильніших здобувачів освіти. Індивідуалізація навчання є одним із важливих напрямів використання цифрових технологій, адже вона дає змогу враховувати потреби, рівень підготовки та темп навчальної діяльності здобувачів освіти [6].

По-третє, штучний інтелект може сприяти розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності – говоріння та письма. Для формування навичок усного мовлення важливим є регулярне тренування мовленнєвих реакцій у різних комунікативних ситуаціях. Чат-боти на основі штучного інтелекту можуть виступати співрозмовниками, з якими студент тренує запитання й відповіді, аргументацію, уточнення інформації, висловлення згоди чи незгоди, ведення дискусії. У письмовому мовленні інструменти штучного інтелекту можуть допомогти здобувачам освіти побачити можливі варіанти структурування тексту, типові мовні кліше, логіку аргументації, а також помилки, які потребують корекції. Водночас у документах Ради Європи підкреслюється, що мовне навчання має бути зорієнтоване не лише на правильність мовних форм, а й на здатність мовця виконувати комунікативні завдання в конкретних соціальних контекстах [1].

Водночас принципово важливо, щоб штучний інтелект не замінював власну мовленнєву діяльність студента, а лише підтримував її. Якщо здобувач освіти використовує готовий текст, створений штучним інтелектом, без аналізу, редагування й осмислення, навчальний ефект суттєво знижується. Тому доцільно застосовувати такі формати роботи, у яких студент не просто отримує відповідь, а виконує з нею певну дію: аналізує, порівнює, виправляє, адаптує, доповнює, переформулює або коментує. Такий підхід відповідає рекомендаціям щодо відповідального використання генеративного ШІ в освіті, де наголошено на необхідності розвитку критичного мислення, академічної доброчесності та активної ролі здобувача освіти [2].

Особливе значення має використання штучного інтелекту для розвитку стратегічної та соціокультурної складових комунікативної компетентності. У процесі вивчення іноземної мови здобувачі освіти мають навчитися не лише правильно будувати речення, а й розуміти культурні норми спілкування, правила мовленнєвого етикету, відмінності між формальним і неформальним стилями, особливості міжкультурної взаємодії. Саме соціокультурний компонент є важливою складовою іншомовної комунікативної компетентності, оскільки забезпечує здатність особистості адекватно діяти в іншомовному культурному середовищі [5].

Упровадження штучного інтелекту в освітній процес вимагає зміни ролі викладача. Викладач перестає бути єдиним джерелом інформації, однак його роль не зменшується, а навпаки — ускладнюється. Він має виконувати функції модератора, консультанта, методичного дизайнера, експерта з якості навчального контенту й наставника з питань академічної доброчесності. У рамці ШІ-компетентності педагогів ЮНЕСКО особлива увага приділяється здатності вчителя критично оцінювати цифрові інструменти, добирати їх відповідно до освітніх цілей і враховувати етичні аспекти використання технологій [3].

Варто враховувати, що результати, створені штучним інтелектом, не завжди є точними, методично коректними або стилістично доречними. Генеративні моделі можуть продукувати фактичні неточності, надмірно шаблонні тексти, неприродні мовленнєві ситуації або приклади, які не відповідають рівню студентів. Тому використання таких інструментів потребує обов'язкової педагогічної експертизи. У дослідженнях ОЕСД наголошується, що розвиток штучного інтелекту змінює вимоги до навичок людини, зокрема актуалізує критичне мислення, здатність до оцінювання інформації та прийняття рішень у цифровому середовищі [4].

Окремої уваги потребує питання академічної доброчесності. Здобувачі освіти мають чітко розуміти, у яких випадках використання штучного інтелекту є допустимим, а в яких воно порушує правила самостійного виконання навчального завдання. Для цього необхідно формулювати прозорі вимоги: чи дозволено використовувати ШІ для пошуку ідей, мовного редагування, добору лексики, перевірки структури тексту; чи потрібно

зазначати факт використання таких інструментів; які частини роботи мають бути виконані студентом самостійно. Прозорість, безпека й етичність використання генеративного ШІ є одними з ключових принципів, визначених у міжнародних рекомендаціях щодо застосування таких технологій в освіті й наукових дослідженнях [2].

Практичне використання штучного інтелекту у формуванні комунікативної компетентності може здійснюватися через низку методичних прийомів. Ефективними є завдання на створення й аналіз діалогів, моделювання рольових ситуацій, редагування згенерованих текстів, порівняння кількох варіантів відповіді, трансформацію стилю висловлювання, підготовку аргументів до дискусії, створення лексичних карток, складання плану усного висловлювання, тренування питань і відповідей до певної теми. Важливо, щоб кожне таке завдання мало чітко визначену комунікативну мету та передбачало активну мовленнєву діяльність здобувача освіти. Методично доцільна організація навчальної діяльності передбачає поступовий перехід від рецептивного опрацювання мовного матеріалу до його продуктивного використання в усному й писемному мовленні [5].

У межах дисципліни «Іноземна мова» штучний інтелект може застосовуватися для розвитку загальної комунікативної компетентності: тренування повсякденного спілкування, розуміння текстів, формування навичок письма й говоріння. У межах дисципліни «Друга іноземна мова» особливо цінним є використання ШІ для реалізації плюрилінгвального підходу, коли здобувачі освіти спираються на вже наявний досвід вивчення першої іноземної мови. У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти підкреслено значення плюрилінгвальної та плюрикультурної компетентності як здатності особистості використовувати різні мовні й культурні ресурси у процесі комунікації [1].

У контексті країнознавства німецькомовних країн штучний інтелект може бути використаний для створення комунікативно орієнтованих завдань на основі автентичних матеріалів. Наприклад, здобувачі освіти можуть аналізувати інформацію про міста, освітню систему, культуру, політичний устрій або суспільне життя Німеччини, Австрії та Швейцарії, а потім на основі опрацьованих матеріалів створювати діалоги, презентації, порівняльні таблиці, дискусійні запитання чи короткі письмові висловлювання. У такий спосіб країнознавчий зміст поєднується з розвитком іншомовної комунікації, що відповідає сучасному розумінню комунікативної компетентності як здатності діяти в соціальному та культурному контексті [1; 5].

Отже, штучний інтелект має значний дидактичний потенціал у формуванні комунікативної компетентності здобувачів освіти під час вивчення іноземної мови. Його використання сприяє індивідуалізації навчання, урізноманітненню комунікативних завдань, розвитку мовленнєвих умінь, організації самостійної роботи та підвищенню мотивації студентів. Водночас ефективність таких технологій залежить не від самого факту їх застосування, а від методично обґрунтованого включення в освітній процес,

що передбачає збереження провідної ролі викладача, критичну оцінку ШІ-контенту та дотримання принципів академічної доброчесності [2; 3].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Використання штучного інтелекту в іншомовній освіті доцільно розглядати не як заміну викладача, а як інструмент підтримки навчання, що відкриває нові можливості для формування комунікативної компетентності. Найбільш продуктивним є застосування ШІ для створення комунікативних ситуацій, диференціації завдань, розвитку говоріння й письма, формування навичок самоконтролю та критичного аналізу мовного матеріалу. Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні методичних моделей інтеграції штучного інтелекту в навчання іноземної мови, визначенні критеріїв оцінювання студентських робіт із використанням ШІ та створенні практичних рекомендацій для викладачів щодо етичного й ефективного застосування генеративних технологій в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020. 278 p.

2. Miao F., Holmes W. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris : UNESCO, 2023. 44 p.

3. UNESCO. AI Competency Framework for Teachers. Paris : UNESCO, 2024.

4. OECD. AI and the Future of Skills, Volume 1: Capabilities and Assessments. Paris : OECD Publishing, 2021.

5. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

6. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти. Київ : Атіка, 2009. 684 с.

Даценко Владислав,
Харків

ЦИФРОВИЙ ПУБЛІЧНИЙ МАРКЕТИНГ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Автор зазначає, що, з метою активізації інтеграції України до світового інформаційного простору доцільно розробити та впровадити низку заходів щодо поглибленої комп'ютеризації, зокрема, поєднання вітчизняних інформаційних ресурсів зі світовими.

Автор підкреслює, що цифровий публічний маркетинг трансформує інформаційну політику держави, роблячи її людиноорієнтованою, доступною та стійкою до сучасних викликів.

Ключові слова: *цифровий публічний маркетинг, державна інформаційна політика, інформаційні ресурси, світовий інформаційний простір.*